

УДК 687.37

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЯ ГОЛОВНИХ УБОРІВ З МЕТОЮ ЇХ ГАРМОНІЙНОГО СПРИЙНЯТТЯ

Клопотівська Я. М., Винничук М. С., Хиневич Р. В.

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета. Дослідження особливостей дизайн-проектування сучасних моделей головних уборів, розробка бази даних форм облич з метою їх коригування, створення рекомендацій для гармонійного поєднання головних уборів з формами облич.

Методика. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань застосовано літературно-аналітичний, візуально-аналітичний метод, метод системного підходу, морфологічний аналіз, статистичний метод збору інформації.

Результати. Досліджено існуючі види головних уборів та форми облич, встановлено їх взаємозв'язок для гармонійного сприйняття.

Наукова новизна. Проведено аналіз асортименту жіночих головних уборів різного призначення, існуючих форм лицьової частини голови людини та досліджено залежність вибору форми головного убору від конкретної форми обличчя.

Практичне значення. Створено рекомендації гармонійного поєднання форми обличчя з формою головного убору.

Ключові слова: головний убір, форма обличчя, форма, дизайн-проектування, риси обличчя, споживач, коригування

На сучасному етапі дизайн-проектування моделей головних уборів слід враховувати не тільки модні тенденції, крій, силует, характеристики матеріалу, а також форму обличчя споживача. Адже обличчя завжди було ключовою частиною зовнішності. Її форма та риси впливають на враження, на образ в цілому. Тому при правильному підборі головного убору можна сформувати власний стиль у відповідності з даними природою особливостями зовнішності.

Постановка завдання

Врахування впливу форми головного убору на сприйняття обличчя людини недостатньо вивчено, тому метою даного дослідження є розробка рекомендацій для коригування форми обличчя за допомогою форми головного убору.

Напрямки сучасної моди, дизайн-проектування і виготовлення головних уборів, ХХ століття розглянуто у працях: Н. Я. Замойської, М. В. Колосніченко, К. Л. Процик, М. С. Винничук, Е. Б. Булатової [1-4]; методи проектування головних уборів з поліпшеними показниками антропометричної відповідності розглянуто в роботах О. С. Васильєвої [5].

Результати досліджень

Обличчя містить найбільшу кількість специфічних ознак, що притаманні конкретній людині. Форма лицьової частини голови у фас та профіль є важливими відомостями для розробки сучасних моделей головних уборів.

За морфологічними ознаками виділяють сім поширених форм лицьової частини голови [6]: з них чотири основних (овальна, трикутна, кругла, квадратна), а також підтипи – змішані види (ромбоподібна, прямокутна, грушоподібна) (рис. 1).

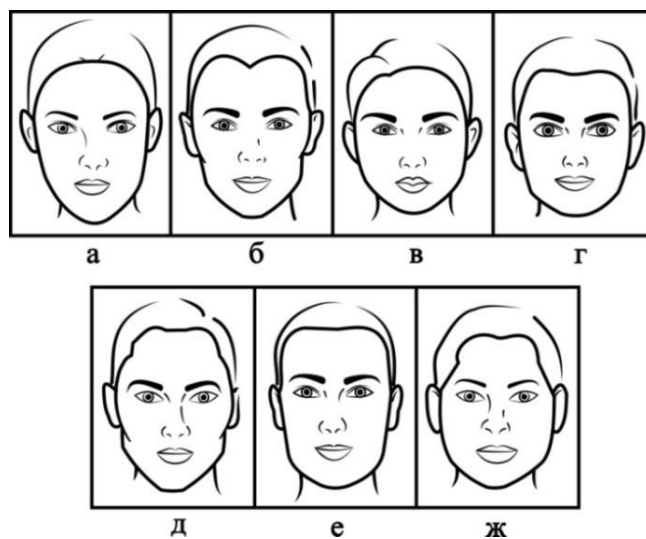

Рис. 1. **Форми лицьової частини голови людини: а – овальна, б – трикутна, в – кругла, г – квадратна, д – ромбоподібна, е – прямокутна, ж – грушоподібна**

Щоб визначити особливості обличчя споживача, слід визначити його пропорційність, а саме: як відноситься вертикальна та горизонтальна частини. Тобто, як відноситься висота обличчя (відстань від крайової лінії росту волосся по середній лінії обличчя до підборіддя) до ширини обличчя в найширшому місці. Ідеальним є відношення $V/Ш=3/2$, де V – висота обличчя, $Ш$ – ширина обличчя в найширшому місці (рис. 2).

Форму обличчя визначають по чотирьом основним лініям: висоти, ширини лоба, ширини вилиць та ширини підборіддя [6].

Форма обличчя визначається за такими вимірами (рис. 3):

- висота (V) обличчя визначається відстанню від крайової лінії росту волосся по середній лінії обличчя до підборіддя;
- ширина лоба ($Шл$) визначається відстанню між крайовими лініями росту волосся

від правої скроні до лівої через середину лоба;

- ширина вилиць (Шв) визначається відстанню між вилицями в найширшому місці;
- ширина підборіддя (Шп) визначається відстанню на рівні 1 см від його краю.

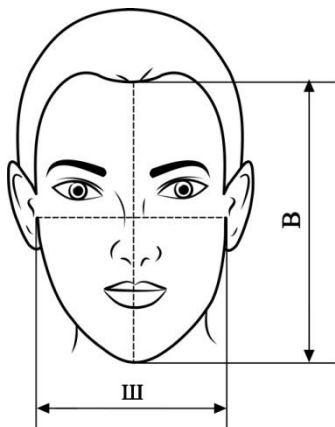

Рис. 2. Відношення висоти до ширини обличчя

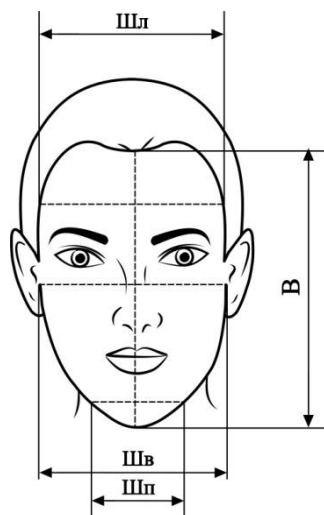

Рис. 3. Пропорційне зображення обличчя з позначенням лінійних вимірів

У класифікації Ритвінської Л. Б. (рис. 4) надані морфологічні ознаки голови людини [7], конструктивні пояси та лінії композиційного устрою (стабільні та мобільні). Все це дає змогу визначити узгодженість ліній головного убору з лініями обличчя.

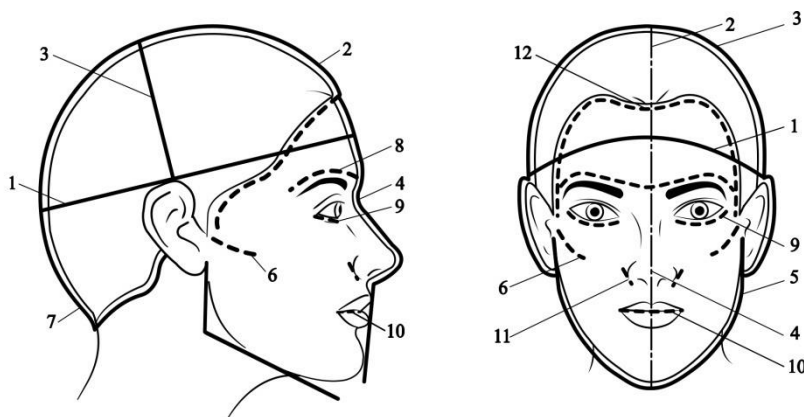

Рис. 4. Класифікація морфологічних ознак голови людини: конструктивні пояси (1 – обхват голови, 2 – повздовжня лінія, 3 – поперечна лінія); лінії композиційного устрою (стабільні лінії: 4 – профільна лінія, 5 – лінія овалу обличчя, 6 – лінія вилиць та виличних дуг, 7 – лінія потилиці; мобільні лінії: 8 – лінія брів, 9 – лінія розрізу очей, 10 – лінія рота, 11 – лінія крил та кінчика носа, 12 – лінія краю волосяного покриву голови)

Конструктивні пояси є основним фактором у визначенні положення головного убору на голові. Врахування розмірних характеристик конструктивних поясів забезпечує утилітарні властивості виробу. Мобільні лінії можуть змінювати свою форму і положення, оскільки вони пов'язані з емоційно-психологічним станом людини. Від цього залежить зміна лінії брів, розрізу очей, лінія крил та кінчика носа, рота, лінія краю волосяного покриву голови. Характер цих ліній суттєво впливає на взаємозв'язок ліній головного убору з рисами обличчя.

Головний убір – це об'ємно-просторовий виріб, що характеризується формою та щільністю прилягання [8]. Головний убір відноситься до функціональних або функціонально-декоративних елементів костюму, саме в ньому можуть втілюватися морально-етичні норми, яким відповідає костюм. У сучасному костюмі головний убір виконує не тільки утилітарні, а й естетичні функції, тому він повинен гармоніювати із зовнішністю людини та зі всім ансамблем костюму по кольору, формі, матеріалу, а також відповідати напрямку моди.

Вихідними даними для дизайн-проекування головних уборів є відомості про форму мозкової та лицьової частини голови людини. Як і будь-який інший виріб, головний убір взаємодіє з індивідуальними морфологічними особливостями споживача і пластично узгоджується з ними. При проектуванні головних уборів використовують конструктивний або комбінований методи формоутворення, які ґрунтуються на використанні базових розмірних ознак. Для проектування [7] головних уборів найчастіше використовують лише 1÷3 розмірні ознаки (Огол.гор – горизонтальний обхват голови, Огол.верт – обхват голови вертикальний, dпр.гол – діаметр поздовжній тощо), які частково описують опорну поверхню голови та не враховують її об'ємно-просторову форму.

Для даного дослідження було обрано та проаналізовано асортимент сучасних жіночих головних уборів літнього, весняно-осіннього та зимового сезонів, різних за способом формоутворення, призначенням, геометричною формою, матеріалом та об'ємністю форми. При виборі форми головного убору для конкретної форми обличчя було досліджено такий взаємозв'язок: головний убір – форма голови – форма обличчя. Залежно від силуетних та композиційних ліній, форма головного убору може бути статичною або динамічною.

На сучасному етапі дизайн-проекування головних уборів враховується лише взаємозв'язок із призначенням одягу, не беручи до уваги форму та риси обличчя

конкретного споживача. Тому, щоб досягти зміни у сприйнятті форми головного убору, слід застосовувати зорові ілюзії.

Нами було створено базу даних головних уборів різного призначення та основних форм обличчя, що дало змогу створити тактику коригування форми обличчя формою головного убору (рис. 5).

В ході дослідження було виявлено, що одна і та ж форма обличчя в головному уборі великих об'ємів буде здаватися меншою, а в головному уборі, який щільно облягає обличчя – більшою. Головний убір округлих ліній буде лише підкреслювати округлу форму обличчя, а витягнутих форм – підкреслить довге обличчя. Присутність асиметрії у головному уборі візуально може відвести погляд від контрастних ліній обличчя споживача. Максимальна виразність досягається за допомогою контрастного (коли об'єм головного убору суттєво перевищує об'єм голови) або тотожного (що має враження повторення об'єму голови) відношення форми головного убору зі стабільними та мобільними лініями обличчя.

В результаті аналізу було простежено, що головні убори створені по принципу тотожності будуть задовольняти лише утилітарні функції, а естетичні функції досягаються за допомогою фактури та кольору матеріалу. Також на сприйняття форми головного убору великий вплив має поєднання кольорів, а також оздоблення, яке може бути виконане із основного матеріалу, різних оздоблювальних тканин, фурнітури, пришивних емблем, тасьми і різноманітних декоративних шнурів, пришивних емблем, стразів, штучного каміння, прикрас з пластику та дерева. Встановлено, що сучасний головний убір створюється за принципом нюансу, тобто являє собою об'єм головного убору дещо більший за об'єм голови.

Встановлено, що взаємодіючи з формою голови та рисами обличчя, головний убір підкреслює образну характеристику людини. Ця значимість головного убору композиційно досягається спряженістю його ліній з формою голови та рисами обличчя. Риси (лінії) обличчя споживача задають направлення лініям головного убору лише відразу, потім лінії головного убору поступово можуть змінюватися із заданим напрямком, але в межах для даної форми обличчя та форми головного убору. Тобто враховується кут нахилу головного убору на голові – його посадка, пропорції головного убору і пропорції обличчя, ритм ліній головного убору і рис обличчя.

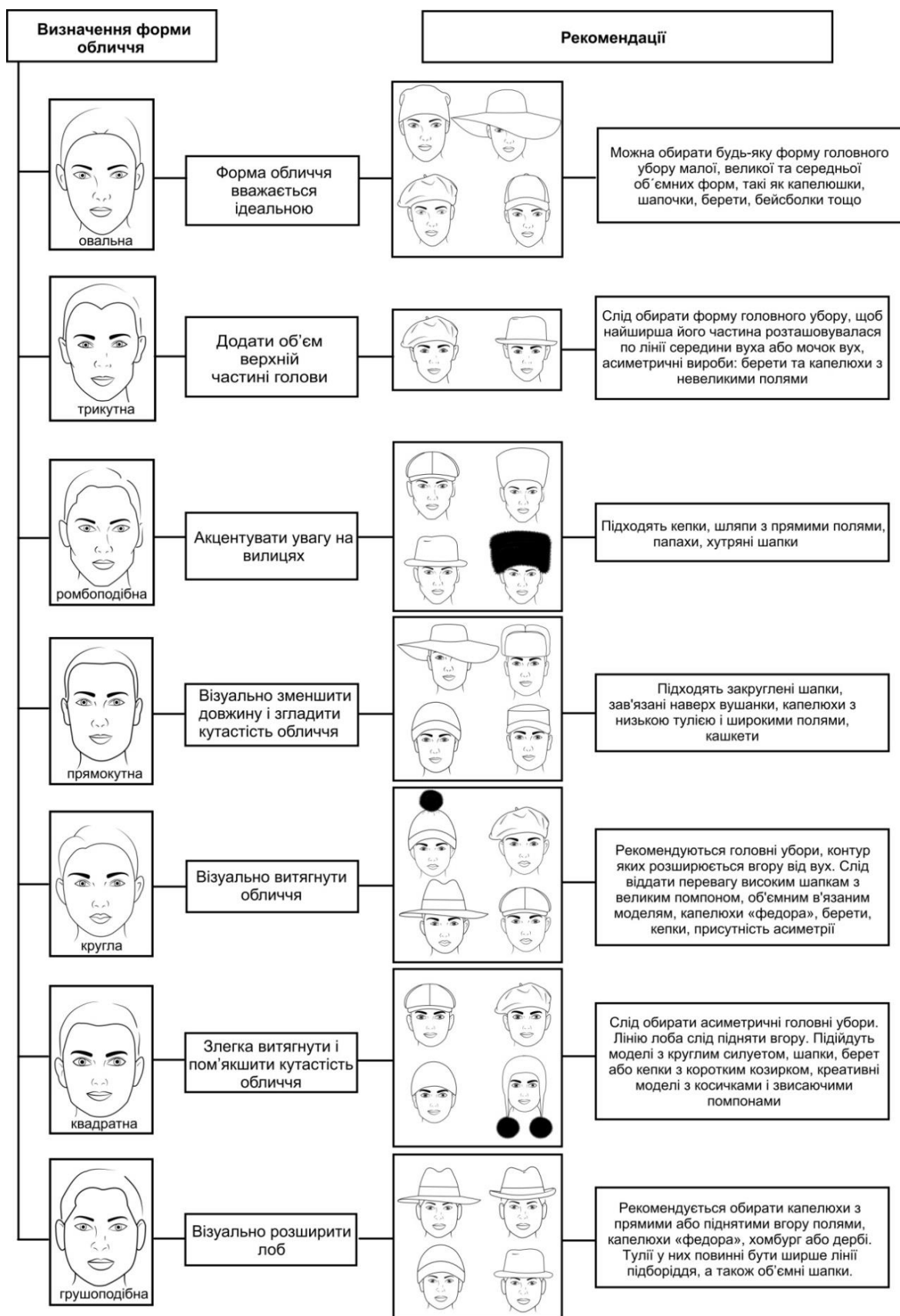

Рис. 5. Схема коригування форми обличчя формою головного убору

Важливим є гармонійне узгодження об'єму та форми головного убору з формою обличчя, лінії головних уборів узгоджуються з лініями брів, розрізу очей та взаємодіють з іншими рисами обличчя. Наприклад, лінія піднятої вверх криси капелюха і лінія форми головки узгоджуються з загальною формою голови та обличчя. В результаті дослідження створено алгоритм підбору головних уборів для різних форм облич (рис. 6).

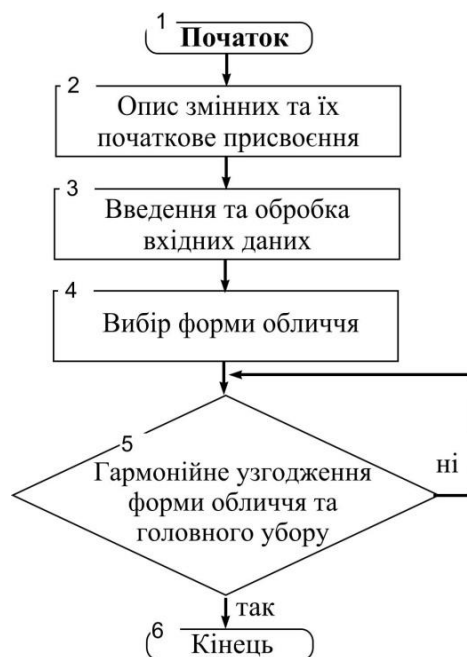

Рис. 6. Блок-схема підбору головних уборів для відповідної форми обличчя

Висновки

В роботі проведено структурний аналіз існуючих форм облич, розроблено тактику коригування їх формою головного убору. Створено базу даних головних уборів та основних форм облич, яка дасть можливість підібрати головний убір для будь-якого типу обличчя, який буде гармонійно сприйматись. Розроблено рекомендації щодо коригування обличчя за допомогою головних уборів.

Список використаних джерел

1. Замойская Н. Я. Головные уборы / Н. Я. Замойская – М. : Народное творчество, 2002. – 104 с.
2. Колосніченко М. В. Мода і одяг. Основи проектування та виготовлення одягу. / М. В. Колосніченко, К. Л. Процик. – К. : КНУТД, 2011. – 238 с.
3. Винничук М. С. Виявлення закономірностей зміни композиційно-

References

1. Zamoyskaya, N. (2002). *Golovnye ubory* [Headgear]. Moscow: Narodnoe tvorchestvo. [in Russian].
2. Kolosnichenko, M.V. & Protsyk, K.L. (2011). *Moda i odiah. Osnovy proektuvannia ta vyhotovlennia odiahu* [Fashion and clothing. Basics of designing and making clothes]. Kyiv [in Ukrainian].

- конструктивних параметрів жіночих головних уборів / М. С. Винничук, І. В. Торак, Г. С. Ревіна, Н. О. Колотило // Вісник Хмельницького національного університету. 2018. – №1. – С. 169-175.
4. Булатова Е. Б. Моделирование и конструирование головных уборов. Учебное пособие для вузов./ Е. Б. Булатова – М. : Издательский центр Академия, 2007. – 112 с.
  5. Васильєва О. С. Удосконалення дизайн-проектування головних уборів: автореф. дис. канд. техн. наук: 05.18.19 / Васильєва Олена Сергіївна. – К. : КНУТД, 2016 – 23 с.
  6. Клопотівська Я. М. Особливості дизайн-проектування аксесуарів з метою коригування форми обличчя / Я. М. Клопотівська, М. А. Говда, М. С. Винничук // Тези доповідей XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів [«Наукові розробки молоді на сучасному етапі»] (27-28 квітня 2018 р.) М-во освіти і науки України, КНУТД. – К. : КНУТД, 2018. – С. 131-132.
  7. Рывтинская Л. Б. Моделирование, конструирование и технология обработки головных уборов: [Учебное пособие для кадров массовых профессий] / Л. Б. Рывтинская, Л. И. Плужникова, Л. А. Меркулова, И. Г. Орлова–Смородина. – М. : Легпромбытиздат, 1985. – 320 с.
  8. Буханцова Л. В. Морфологічні типи голів як вихідні дані для проектування жіночих головних уборів / Л. В. Буханцова, О. П. Стрижова, М. О. Кушевський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – №1 (65). – С. 123-126.
  3. Vynnychuk, M.S., Torak, I.V., Revina, H.S. & Kolotylo, N.O. (2018). *Vyivlennia zakonmirstei zminy kompozytsiino-konstruktivnykh parametriv zhinochykh holovnykh uboriv* [Identify patterns of change compositional and structural parameters of women's headgear]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Herald of Khmelnytsky National University, 1, 169-175* [in Ukraine].
  4. Bulatova, Ye. (2007). *Modelirovanie i konstruirovanie golovnykh uborov* [Modeling and designing headgear]. Moscow [in Russian].
  5. Vasylieva, O.S. (2016). *Udoskonalennia dizain-proektuvannia holovnykh uboriv* [Improving design designing headgear]. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
  6. Klopotivska Ya., Hovda M. & Vynnychuk M. (2018). *Osoblyvosti dizain-proektuvannia aksesuariv z metoiu koryhuvannia formy oblychchia* [Features design accessories in order to adjust the shape of the face] tezy dopovidei XVII Vseukrainskoi naukovoї konferentsii molodykh vchenykh ta studentiv (27-28 kvitnia, 2018) All-Ukrainian Scientists and Students 1. pp 131-132 Kyiv [in Ukrainian].
  7. Rytvinskaya, L.B., Pluzhnikova, L.I., Merkulova, L.A. & Orlova-Smorodina, I.G. (1985). *Modelirovanie, konstruirovanie i tekhnologiya obrabotki golovnykh uborov* [Modeling, design and processing technology headgear]. Moscow [in Russian].
  8. Bukhantsova, L.V., Stryzhova, O.P. & Kushchevskiy, M.O. (2005). *Morfolohichni typy holiv yak vykhidni dani dlia proektuvannia zhinochykh holovnykh uboriv* [Morphological types of heads as inputs for designing women's headgear]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. – Herald of Khmelnytsky National University, 1 (65), 123-126* [in Ukraine].

Klopotivska Yaroslavayaroslavakl@ukr.netKyiv National University of
Technologies and Design**Vynnychuk Mariia**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5126-6568>m.vynnychuk@ukr.netKyiv National University of
Technologies and Design**Khynevych Ruslana**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3130-5785>hynevych.rv@knutd.com.uaKyiv National University of
Technologies and Design**Особенности дизайн-проектирования головных уборов с целью их гармонического восприятия****Клопотивская Я. М., Винничук М. С., Хиневиц Р. В.**

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Исследование особенностей дизайн-проектирования современных моделей головных уборов, разработка базы данных форм лиц с целью их корректировки, создание рекомендаций для гармоничного сочетания головных уборов с формами лиц.**Методика.** Для достижения поставленной цели и решения задач применены литературно-аналитический, визуально-аналитический метод, метод системного подхода, морфологический анализ, статистический метод сбора информации.**Результаты.** Исследованы существующие виды головных уборов и формы лиц, установлена их взаимосвязь для гармоничного восприятия.**Научная новизна.** Проведен анализ ассортимента женских головных уборов различного назначения, существующих форм лицевой части головы человека и исследована зависимость формы головного убора от конкретной формы лица.**Практическая значимость.** Созданы рекомендации для гармоничного сочетания формы лица с формой головного убора.**Ключевые слова:** головной убор, форма лица, форма, дизайн-проектирование, черты лица, потребитель, корректировка**Features of a design of headgear with their purposes of harmonic perception****Klopotivska Y., Vynnychuk M., Khynevych R.**

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Research of design features of modern models of headwear, develop of a database of face shape with the aim of adjusting them, creating recommendations for the harmonious combination of headwear and face shape.**Methodology.** In order to achieve the set goal and solve problems were used literary and analytical method, visual-analytical method, method of systems approach, morphological analysis, statistical method of information gathering.**Findings.** Researched existing types of headgear and shapes of faces found their relationship to harmonic perceptions shape.**Originality.** Analyzed of the assortment of women's headwear of different purpose, the existing forms of the front of the head of a person, researched the dependence of the headwear shape on the particular face shape.**Practical value.** Established recommendations for the harmonious combination of face shape with the shape of the headwear.**Keywords:** headwear, face shape, form, design, facial features, consumer, adjustment